

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Oglosi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Nedjelja, 2. travnja 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 262

Golemi ruski gubitci.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 2. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Kod Olike osvojiše austro-ugarska odjeljenja neprijateljsku predpoziciju, zasuše ruska skrovista te razoriše zaprijeke. Na to su se povratila opet u naše glavne položaje. Jugoistočno Sjemikovca osujeteli smo topničkom vatrom i protunavalom pokušaj neprijatelja, da promakne svoje linije u frontalnoj širini od 1000 koraka, te tako postigne razmak povoljan za jurišanje.

Talijansko bojište.

Jučer je započela na obim stranama opet djelatnost na nekim mjestima fronte. Na tolimskom mostobranu, u odsjeku Felle i na dolomitskoj fronti došlo je do više ili manje zestokih topničkih bojeva. Suzbili smo talijanske navale između velikog i malog Pala kao što i kod Schluderbacha.

Jugoistočno bojište.

Položaj nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H ö f e r, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 2. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Kod St. Elois suzbili smo engleske napadaje sa ručnim granatama. Na raznim mjestima zapadne fronte zestoki topovski bojevi. Naša su bojna ljetala strovalila 4 francuska ljetala te su bacila obilje bomba na francusko ljetalište kod Rouai-a zapadno od Reimsa.

Istočno bojište.

Nema osobitih događaja. Po tom čini se, kao da se skoro iscrpio ruski napadaj, koji je bio uperen od 1. do 28. ožujka protiv širokih odsjeka Hindenburgove vojske sa silom od 30 divizija t. j. od 500 tisuća vojnika i s golemim potroškom municije. Napadaj nije postigao radi hrabrosti i žilave ustrajnosti naših četa nikakvog uspjeha. Kako su si velike ciljeve postavljali Rusi sa svojim navalama, odaje nam zapovjed ruskog vrhovnog vodje od dne 17. ožujka, po kojoj da car očekuje istjeranje neprijatelja iz granica carstva. Kada se sa ruskom službenog mjesta obrazložio sadašnju obustavu navala jednostavno s promjenom vremena, to je sigurno samo dio istine. Ti gubici imati će najmanje toliko odjeka, koliko promešano tlo. Po obzirnom računanju iznašaju ruski gubici najmanje 140 tisuća ljudi.

Balkansko bojište.

Položaj nepromijenjen.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 2. travnja. (D. u.) Glavni stan javlja:

Iračka fronta.

Na Tigrisu nema promjene. Na Eufratu istočno od Nassrie proljeralo je naše odjeljenje neprijateljsku četu proti jugu. Kod toga zadala joj je gubitaka.

Kaukaska fronta.

Mi smo navaljivali svuda u dolini Čorok. Suzbili smo navale neprijateljskih izvidničkih odjeljenja.

Neprijateljska je krstarica pucala duže vremena bezuspješno na Eles-Burnu.

Brzjavni.

Rat.

Zračni napadaj na Solun.

Amsterdam, 28. Telegraf javlja iz Londona: Kod zračnog napadaja na Solun bilo je usmrćeno 7 Grka, 9 Židova i 2 Turčina, a 27 osoba ranjeno, među kojima je jedan viši grčki financijski činovnik. Jedna je bomba pala na najveću grčku vojarnu, druga na prefekturu, a treća je oštetila neku školu. Pučanstvo je jako ogorčeno, no neprijatelj je morao, kako londonski list Times kaže, svoj zračni napadaj veoma skupo platiti, jer su propala dva ljetala, i to tako što je jedno bilo prinukano, da se spusti među engleske linije, a drugo da je palo u jezero Amalova.

Njemačka.

S njemačkog Reichstaga.

Berlin, 1. (D. u.) Proračunski je parlamentarni odbor dovršio raspravljanje proračuna za izvanjski ured, te je započeo raspravljanje ratnog proračuna. Zamjenik je ratnog ministra podastro čitavu vrstu pouzdanih saopćenja o gubicima i o mogućnosti popunjavanja vojnih redova, kao što i o proizvodjanju municije, što sve pokazuje, da Njemačka smije potpunim pouzdanjem ići u susret daljnjemu razvijanju rata.

Balkan.

General Mondesir kod Sarrala.

Milana, 1. (D. u.) Corriere della Sera javlja iz Atene: Francuski je general Mondesir otputovao s Kafa u Solun, da se sporazumi s generalom Sarraillom, kakvim načinom imaju saveznici nastupiti na Balkanu i kako upotrebiti srpske bojne sile.

Engleska.

Englesko-Nizozemski spor?

Berlin, 1. (D. u.) Berliner Tagblatt objelodanjuje vijest, da je nizozemska vlada poduzela svoje mjere uslijed toga, što je Engleska zatražila prolaz svojih četa preko Nizozemske.

Lokal-Anzeiger piše: Mi ne možemo pojmiti, da Nizozemska nije ničesa naučila iz dosadnjeg prolaska rata. Svakako se u Njemačkoj gleda na daljnji razvitak stvari mirnom odlučnošću.

Srpski prijestolonasljednik i Pašić u Londonu.

London, 1. (D. u.) Srpski prijestolonasljednik i Pašić bili su uredovno dočekani u Londonu. Kralj je zatim primio prijestolonasljednika u posebnu audienciju.

Događaji na moru.

Prekinuće kabelske sveze među Holandskom i Engleskom.

Rotterdam, 31. Brzjavna sveza među Holandskom i Engleskom jest još uvijek prekinuta. Službena neka izjava veli, da se još ne zna, koliko će to vremena trajati. Nada se, da će biti uzpostavljena bezična sveza, ali nije stalno, kada će ova biti svršena, premda ne bi to moglo dugo trajati. Handelsblad spominje, da su u početku bila na raspolaganje samo tri kabela za svezu sa Engleskom, od kojih je prije rata služio za svezu među Njemačkom i Engleskom, bio je 25. listopada 1915. porušen. Drugi je bio iz nepoznatih uzroka porušen dne 24. siječnja 1916, a treći jučer na večer.

Neutralne države.

Nizozemska obustavila vojničke dopuste.

Amsterdam, 1. (D. u.) Handelsblad javlja iz Haaga: Obustava dopusta ne znači, da se moraju one osobe, koje su išle doma na dopust, svojoj posadi povratiti. Odredba vojničkih oblasti nalaže samo ovo, da se opozovu još nenastupljeni podijeljeni dopusti i da se nesmije podijelivati drugih dopusta.

Nizozemska budnost.

Amsterdam, 1. (D. u.) Nieuw-Courant kaže: Nastali nemir ima svoje uzrok u sveopćem ratnom stanju, koje daje i našoj zemlji povoda, da bude osobito budna. Sudi se, da je moguća promjena položaja samo posljedica savezničkog sastanka u Parizu.

Takodjer Maasbode dovodi mjere poduzete u Nizozemskoj u svezu sa višćem saveznika u Parizu.

Tijd kaže, da se Nizozemska nalazi na putu, da bude upletena u europski konflikt.

Važni događaji u Nizozemskoj.

Amsterdam, 1. (D. u.) Jučer je razaslana telegrafskim putem naredba, da su obustavljeni svi dopusti za časnike i za momčadi

kopnene i pomorske bojne sile, osim onih, što ih je podijelio ratni i mornarični ministar.

Iz Haaga se k tomu javlja: Dopisni ured doznaje, da u prije tog koraka održale važno viđenje sve najviše kopnene i pomorske oblasti, te da je unutrašnji ministar imao razgovor s predsjednikom ministarstva, s kraljicom i s izvanjskim ministrom. Govori se, da će se i sabor čim skorije sastati na tajnu sjednicu. Handelsblad piše, da oblasti rekviriraju željezničke vozove.

Haški dopisni ured doznaje na dobro upućenom mjestu, da u sasma neistinite vijesti, da su tobože obustavljeni svi podijeljeni dopusti i rekvirirani svi željeznički vozovi.

Osim toga dodaje se, da je nemoguće demontirati sve fantastične izmisliotine ove vrsti.

Amerika.

Navištenje američke okružnice o boju sa podmornicama.

Washington, 31. Svi su alijere pojedince odgovorili na Lansingov predlog, koji se je ticao razaranja svih trgovačkih brodova, te ga odbili. Ujedinjene će države, u svrhu informacije svijeta naroda, skoro sastaviti opisan izvještaj o njihovom stanovištu prema vođenju rata sa podmornicama i oružanju trgovačkih brodova u obrambene svrhe. Po svoj će se prilici poslati na državne okružnice. Ta objava, koja će biti sastavljena uz pomno obaziranje svih zahtjeva obju europskih ratujućih skupina, služiti će američkoj vladi kao pravac, kod budućih pregovaranja. Izjavlja se, da će Ujedinjene države bez ikakve promjene zastupati već osvojene nazore. Misli se, da će objava pružiti podlogu za međunarodne ustanove poslije rata, u koliko se one odnose na upotrebljavanje podmornica. Za svoje odsutnosti iz Washingtona, bavio se je Lansing sa velikim brojem došlih mu podataka, koji tiču podmornica i obozrukih trgovačkih brodova.

Neprijateljski ratni izvještaji. Rusija.

Petrograd, 29. Službeni izvještaj od 28. o. mj.:

Zapadna fronta.

U Rigaiskom odsjeku topovska paljba i puškaranje. Naše je topništvo dobro gadjalo neprijateljske jarke i baterije zapadno Glaija i pred mostobranom Mexküllä. U odsjeku Jakobstadta navalili su Nijemci nakon žestoke topovske priprave u okolici sela Warung (13 km južno Jakobstadta), ali smo ih suzbili. U okolici sjeveroistočno Postavija odupire se neprijatelj žestoko ta poduzima mjestimice bijesne protunavale. Na Naročkom jezeru zauzeo je neprijatelj sumu južno sela Mokricje; u protunavali bacismo Nijemce iz sjevernog dijela sume, kod koje smo prilike zaoplijenili 2 strojne puške i zarobili vojnike, koji su pripadali četirima različitim pukovnijama. U okolici rokitničkih močvara te u odsjecima sjeverno i južno od ovih traje boj dalje.

Galičijska fronta.

Sjeverno Bojana zapalismo istodobno 13 mina. Na to je naša pjesadnja u jurisu preskočila dvije vrste neprijateljskih jaraka. Preživjele branitelje podminiranih položaja poubijali smo što ručnim granatama, što u boju na nož. Zarobismo jednoga kadeta i 125 momaka, te zaplijesismo 2 strojne puške, jedan top za bacanje mina i jednog za bacanje bomba te jedan reflektor, veliku množinu ručnog oružja i pet topova. Te smo morali učiniti neupotrebljivima, jer ih nijesmo mogli povući natrag. Sa svim tim, što je vrijeme vrlo nepovoljno i piemda teren pruža velike poteškoće, ipak izvršuju naše požrtvovne čete svaku danu im zapovjed.

Na Crnom moru.

Naše su torpedovke potopile 10 jedrenjača na anatolijskoj obali razrušile dva mosta te zapalile skladište za municiju.

Kaukaska fronta.

U odsječku kraj obale slomile naše čete jaki neprijateljski otpor, bačile Turke, nakon topovske priprave sa strane brodovlja, iz njihovih polo-

žaja u okolici doline Baltasi te osvojile nakon boja grad Otsi, na obali Crnoga mora (48 km istočno Trapezunta). Pod noć poduzeli su Turci na cijeloj fronti na obali više protunavale, koje smo sa uspjehom odbili. Jugoistočno Bitlisa (40 km) zaposjeli smo nakon boja u noći od 24. na 25. ožujka selo Khisan. Turci, koji su ga branili, pobješko prama jugu.

Francuska.

Paris, 30. Službeni izvještaj od 29. ožujka 3 sata poslije podne:

U Argonama pucalo su naše baterije na njemačke utvrde sjeverno od Haute-Chevauchee i južni rub šume Fleppy. Borba sa ručnim granatama u svezi s navalama u bližnjem odsjeku dovela je do znatnog prodriježja u neprijateljske spojne jarke sjeverno od Avocourta te je donio nekoliko zarobljenika. Zapadno od Moze nije neprijatelj poduzeo prošle noći novih navala protiv položaja u Hancocku i Malancourtu. Topovska je vatra dosegla znatnu žestinu na fronti Bethincourt-Mort-Homme-Gumieres. Na istočnom ogranku sume osvojili smo u dubini od 300 m najvažniju njemačku utvrd, koju se označuje kao uporište od Avocourta. Suzbili smo sasvim žestoku neprijateljsku protunavalu poduzetu svjetom tek pred nekoliko dana prisjelnom brigadom. Neprijatelj je pretrpio jakih gubitaka te je ostavio u našim rukama 50 zarobljenika. Istočno od Moze zadržana topovska borba na jednoj i drugoj strani u okolici Vauxa i Donnoumanta te u ravnici Woevra u odsjeku Moulaivilla. Na ostalim frontama bila je noć mirna.

U 11 sati u noći. Naše je teško topništvo ispaljivalo veliki broj hitaca u sumu Malancourt-Avocourt, dok su Nijemci poduzimali protunavale protiv bližnjeg odsjeka. Zapadno od Moze trajalo je pucanje svom žestinom. Tokom dana poduzeo je neprijatelj između Avocourta i Bethincourta jednu za drugom 3 navale na položaje, što smo mu ih utjuro oduzeli u Avocourtskoj sumi. Suzbili smo Nijemce do čista. Tokom navala velikih četnih skupina protiv sela Malancourta uzgornji su Nijemci da prodru u promaknutu utvrd sjeverno od Malancourta i da osvoje dvije kuće u selu. Sve njihove pokušaje, da dalje prodru zauzstavili smo svojom paljбом.

Italija.

Rim, 30. U odsjeku Rovereta obična topovska dječatnost. U dolini Sugana bijaku suzbijene manje neprijateljske navale zapadno Tesobbo. Na obronku Col di Lana okrskaji patrola, sa po nas ugodnim uspjehom. U dolini Fella, u odsjeku Crnoga vria i na srednjoj Soči zadržana topovska vatra. Naše je topništvo pucalo na neprijateljsku kolonu što je marširala po Bagatinškoj cesti, ostetilo je obrambene položaje na Slemenu te je raspršilo čete, koje su napredovale od Galubinja. Na visinama sjeverozapadno Gorice trajao ju jučer živahni topovski boj cijeli dan. Pod noć poduzeo je neprijatelj, nakon što je sakupio znatne pričuve, novu žestoku navalu. Navala, koja je započela na sjevernom koncu Podgorskih visina, rastegnula se je domala duž cijele fronte do Sabotina. Osobito je žestoka bila borba na uzvisini kod Pevmicke. Više puta suzbijeno, obnovio je neprijatelj navalu sa novim silama i uz bezuspješne, krvave navale. Konačno poduzesmo protunavala, raspršismo ga, natjerasmo u bijeg te učinismo 156 zarobljenika, među kojima i 6 časnika. Na Krasu različita poduzeća topništva. Istočno Selea navalili su jučer o podne, naši ponovno na čvrsto utvrđeni neprijateljski položaj, kojega su već više dana napadali, osvojivši ga u boju na nož. Brojne protunavale, koje je neprijatelj sve do noći poduzimao, bile su suzbite. Kod tog sjajnog poduzeća zarobismo 202 momaka, među kojima i 7 časnika, uzesmo mu 2 strojne puške, 1 top za bacanje mina, više od 100 pušaka te brojne zaboje municije i bomba.

Nemoralnost.

Arbeiter Zeitung prima od svog dopisnika iz Černovica sljedeće:

Černovice, dne 15. III. 1916.

K opskrbni stanovništva hranom, gradska uprava sve moguće poduzimlje, da stane na put neobično velikoj moralnoj pokvarenosti mladeži. I ako uprava upotrebljava i nedozvoljena sredstva, problem nemoralnosti ostaje uva sve to veoma težak i sudbonosan.

Do provale Rusa u grad, a i odmah iza toga bijahu napsene djevojčice — djevojčice u pravom smislu riječi — koje prodavaahu i darivaahu svoju put, svoje meso, svoje tijelo, svoju nevinost au-

gjeosku. Djevojčice od trinaest godina bijahu okružene veneričkim bolestima. Išlo je od zla na gore. Nemoralnost, neugodne životne prilike, skrb za svagdanju hranu i svagdanje potrebe, napast, da će se ukratko na laki način mnogo zaslužiti bijahu uzroci, koji uzdignuše prostituticu do najviše stepena. Ne samo nevjera prema vlastitom muž, koji se u ratu nalazi — prostitutice najniže vrste — prodaja vlastitog tijela zbiljava se i kod mnogo i mnogo odličnijih obitelji. Rekoh: „Velika zaslužba“. Uistinu sjajna trgovina. Agenti mi te trgovine rekoh, da osam do desetak prostitutkinja dostaje za održavanje jedne takve trgovine. Sav dobitak, kojeg one na taj način zasluže, potroši se odmah u bluze i donja odijela, koja su svakako parfimirana i pomadizovana. One pripovijedaju, da ogromne svote zaslužuju. Citiraju upravo nevjerojatne sume, koja treba njihova obitelj da se prehrani u mjesec dana.

Naravski, glavni uzrok te nesreće leži u tom, što se u neposrednoj blizini nalazi bojna linija.

Vojno zapovjedništvo je strogo zabranilo momčadi i oficirima općenje s ovakim prostitutkinjama, eđa na put stane raznim seksualnim bolestima, ali na žalost dogazja se sljedeće: dječaci od dvanaest do četrnaest godina naučise se blebetati nekoje riječi sviju jezika, koji se ovdje zada čuju govoriti. Oni pitaju vojnika: „Hoćeš li jednu lijepu ženu?“ te ga vode sestri ili majci...

Ne treba biti moralno paraliziran. Mora se nastojati stvari u trag ići. Vojnik se daleko od žene nalazi; on vidi svaki dan, a dapače i srakci čas smrt pred očima; on živi daleko od svijeta u prilikama kušnje i napasti. Njegov se prirodni nagon probudilo. Zasto da ga ne slijedi? Isto je kao i kod mornara: odalečeni od kopna mjesec i više, oni žive — može se reći — bez cilja. Kad se u luku vrata, teško zasluženi novac, bježi iz ruku...

Sada ženama! Rekoh što ih na to potiče i otkuda to zlo dolazi. Jasno jest, da ih i osjećaji na to nagone.

Sad se pak valja upitati: Što poduzeti? Otkriveno je groznihi fakata. Djevojčice, male djevojčice, koje trebaju još tugje tjelesne njege, koje u odličnijim krugovima guvernante imaju, uzdržavaju svojim tjealom mnoge obitelji. Ako ih upitate, zasto to čine, one će vas zamoliti, da ih daleko odavle otpremite, te da im kakav posao date. Druge ostaju nijeme... Ne razumiju.

Tko je onaj gospodin? On se nije nikada dosada za njih interesirao! Jeli im doo hrane, kad su bile gladne? — Jeste li im ugrijali stanove, kad su se smrzavale?

K tome postadoše lopežice, otimačice, fiksnom idejom žerane, da se odijevaju po najnovijoj modi, ne dozvoljavajući da nitko u njihove poslove dira.

Što početi? Kaju se majke za nevjernu, vode se iz grada izgubljene, megajsi se ih, što znači prisilno tjeranje u „hinterland“ za trajanje rata. A poslije? Treba učiniti mnogo više; radi se o preobražanju one mladeži — muške i ženske — koja će postati korisna ljudskom društvu. Da se do toga cilja dogvo, ne treba policije ni popravilista, već treba pravog usvoja. Odalečivanje od pravnog ambijenta je krasna stvar, ali to je samo početak. Ne znam je li moguće od jedne prostitutkinje od zanata učiniti korisnu članicu ljudskog društva, ali ova djevojčica i mnoga druga žena stalna sam, da će se popraviti. Treba da drugi faktori tog nesreći na put stanu, a to je možda najteže, jer to znači odstranjenje velike bijede, odstranjenje velikih muka i patnja kod tisuću i tisuću osoba, odstranjenje rata samog.

Ne radi se samo o Černovicima. Informirao sam se i doznah, da se svuda — u najužoj, kao i u najširoj ratnoj zoni — dogazja ista stvar.

Isti grijesi, iste posljedice njihove. Razumijte se, da i „hinterland“ mora osjetiti posljedice.

Vojnik će ponijeti kući ne samo sifilis sa bojnog polja, već i nemoralnost.

Susretih činovnika jedne banke, koji je već nekoliko mjeseci na fronti. On mi je rekao, da je zabavio, kako treba razgovarati sa postenom ženom. „Ne — ree mi on — da ne bi bio postene vidio kroz ovo vrijeme, ali ja svaku promatram s gledišta: hoće li se ona podati mojim željama ili ne?“

Ovakva nemoralnost imade groznihi posljedica. Prijatelj mladeži.

Veliki ljudi velikog doba.

I.

Ljudi entente.

Veliko doba zahtjeva velike ljude. Ovu ogromnu oluju, koja je svijet uzdrmala do korena, možda pobjedonosno podnijeti samo ona zemlja, koja ima ljude, koji raspožaju sa moralnim i dusev-

nim snagama, što su neophodno potrebne vodjama velikoga doba. Staro je neriješeno pitanje historijskih mudraca, da li veliko doba stvara velike ljude, ili veliki ljudi izazivaju veliko doba. Sada, istina, nije prilika, da se filozofsko-historijski problemi raspravljaju i bilo bi frivolno to pitanje riješiti u jednome ili dva članka. Mi se danas možemo ograničiti samo prikazivanjem primjera historije, koja je najbolji učitelj i koja nam pokazuje da se uvijek, kad događaji obični rastu u velike, i iz bezoblične mase sveopštosti, pojavljuju veliki ljudi stvoreni za to, da događaje uvokiruju i upućuju po svojoj volji.

Stavimo se sa obim nogama energično u sredinu današnjice, čiji su izvršeni događaji prešli do sada nenaviknutu mjeru i utisli se u gigantska izvršenja. To je titanska borba, koja se danas izvadja, jer su snage, koje se međusobno rvaju, do vrhunca zategnute od naroda, koji u svojoj cjelini predstavljaju Titane. Mi, koji stojimo po sredini ovoga rvanja, nemožemo nikoliko odmeriti onu strahovitu snagu u ovim događajima. Tek historičari kasnijih dana imaju razmjeru, po kojoj će rat, počev 1914. g. umjeti tačno presuditi. Ali ipak vidimo jedno: mi vidimo, da se na strani Austro-Ugarske, Njemačke i njenih saveznika nalaze oni ljudi, koji su zato pozvani da događaje njihovih naroda vode pobjedničkim krajem. Citav niz ovakvih imena odjekuje prije nego što će biti livena čelikom historije imena knezova, državnika i generala. Naprotiv kod entente oskudjeva ovaj grad niz vodja, koje je sudbina odredila: mi vidimo kod entente samo lake, koje je slučajnost ili u najpovoljnijem slučaju jedna za moć i snagu žudeca politika iznijela na površinu, da vode svoje narode. Uzmimo jednu pravednu ocjenu dajmo, neprijatelju onu čast, koju zaslužuje, ali pri najboljoj volji nije mogućno u njegovom skupu naći takav broj velikih i jakih, kao što se nalaze na našim vrhovima. Rusi su imali svoje Nikolu Nikolajeviča, ličnost koja nesumnjivo ima posvećeno polovnu vrijednost. Nije imao nikakva uspjeha, jer mu je sudbina ispriječila protivnika, koji je u svakom pogledu nadmašio bi. On nije dorastao genialnosti jednoga Konrada pl. Hötendorfa, jednoga Hindenburga ili Falkenhayna, ali neuspjeh, koji je pretrpio, ne može preboljeti ličnost manje mjere. Ma kako da paradokso zvuči, po načinu, na koji je on bio tučen od austro-ugarskih i njemačkih vojskovođa, neosporno nešto vrlo veliko. On je veliko lito, pa je veliko i otpočeo. Što on to nije mogao privesti kraju, nije bila njegova krivica, nego je zasluga onih ljudi, koje mu je sudbina postavila kao protivnike. Za to, što je veliko lito, a protiv sebe imao veće za protivnike, bilo je katastrofalno za njegov poraz koji je pretrpio.

Sa Nikolom Nikolajevičem iscrpljena je skoro količina velikih ljudi entente. Ima mnogo glasova, pa i u samoj Austro-Ugarskoj i Njemačkoj, i koji francuskom generalismu Joffre-u priznaju doime-nak „veliki“. Ali Joffre, taj trbušasti bonhomme, kog male francuskinje sanjaljaci pogledima nazivaju „mon heros“, nije ništa više nego jedan sposoban general, koji svoju stranku savršeno razumije i mogao bi mnogo više postići, kad mu nebi iz svih mogućih obzira ruke bile vezane. U Austro-Ugarskoj i Njemačkoj valda danas samo jedna jedina misao, misao o pobjedi. Njoj je sve drugo podčinjeno, a nadmoćnost centralnih vlasti i njihovih saveznika nalazi se baš u tome, što su razumile, da svoje ustrojstvo potkine tji misli. U Austro-Ugarskoj i Njemačkoj govori danas vojnik prvu i posljednju riječ. On bježe bojevo, koji riješavaju sudbinu njegovih naroda, on jedini nosi odgovornost za uspjeh ili neuspjeh u tim borbama. U Francuskoj, a još više u Italiji vojnik je manje odgovoran za ono, što se na bojnopolju dešava, ali se u tim zemljama ništa neprimjećuje o čutanju nevojnika, naprotiv, o generalima na frontu mnogo se, vrlo mnogo govori. Mnoga propala ofenziva entente ima se staviti na račun onih, koji daleko od fronta ne nose nikakvu vojničku odgovornost, i neće da je nose, pa ipak se smatraju za pozvane, da učestvuju u opredjeljivanju sudbine svoje zemlje. Mi tačno znamo, kako je došlo da jesenjašnje velike ofenzive generalisima Joffre-a. Vlada je na njega navijala, da to učini, jer je njoj bila potrebna grmljavina topova, da bi nadvikala glas nezadovoljnih. I njegov talijanski drug više nego jedanput je morao da iskusi, šta znače zvanični ili parlamentarni utjecaji.

Grof Cadorna, a tako isto i Joffre pouzdano ne bi poduzeli bili obe svoje posljednje ofenzive, koje su njihove vojske samo užasno oslabile, da su u njihovim odlukama bili toliko samostalni, kao što su vojskovođa u Austro-Ugarskoj i Njemačkoj. Naročito Joffre, koji je do sada uvijek pokazao, da svoju snagu neprecjenjuje, ne bi hiljade i hiljade svojih vojnika slao u izvršenu sni-

da ga na to nije gonila francuska vlada, koja je za svoj vlastiti opstanak strepila. O talijanskoj vladi bolje je i da ne govorimo, ona se od samog početka rata nalazi u stalnoj zebnji.

Na ovom mjestu moramo dodati jednu riječ, koja bezuslovno ovamo spada, možda će ona neobično zvučiti, ali ipak obuhvata iscrpno istinu stvari. To je ova riječ: Svaki narod ima onakvu vladu, kakvu on zaslužuje. I ovdje se pokazuje velika razlika između naroda entente na jednoj i onoga Austro-Ugarske i Njemačke; kao i njihovih saveznika na drugoj strani. Ovdje stoje narodi spojeni u jednu cjelinu iz svojih vodja, njihova moralna je snaga, koja prelazi u njihove vojske i iz ovih stvari materijal, koji je vodjama potreban da izvojuju pobjedu. Nije samo ustrojstvo, koje stvara pobjedilačku vojsku, čini tu svoje i vrijednost kulture, koju dotični narod ima. Viša kultura daje bolje ustrojstvo, viša kultura daje bolju vojsku. Viša kultura daje bolju vladu, daje prije svega pretežnju vodje.

Engleska, Francuska i Italija — Rusija sama nije nikad činila tako visoke prohtjeve — uvijek su sebe označavale kao narod najviše kulture. Doista, zapadno-evropska kultura stoji na vrlo visokom stepenu; niko više nego mi u srednjoj Evropi nije to najdragovoljnije priznavao, ali sad u ratu, koji je sa mnogih skrivenih stvari skinuo koprenu, pokazuje se, da se zapadno-evropska kultura, koja je u glavnom romanskog porijekla, više na spajalosti osniva. Riječ, koja je porijeklom iz Francuske: „Ako protrijate malo Rusa, pojavije se Sانسелот (Sanselotta) je vojnik francuske revolucije, koji je svoj put obilježavao ubistvom i paljevnom.“

A za Italiju ta bi riječ mogla glasi: „Ako malo protrijate Talijana, pojavit će se „Bravo“. Zapadno-evropska kultura, čiji su nosioci tako ponosni, nije ništa drugo, nego spoljašnja prevlaka, koja je istina sjajna i bljesuća, ali koja pri najmanjem dodiru spadne. Treba samo čitati francuske i talijanske listove za vrijeme rata, pa da se ocjeni, na kojoj se visini kulture nalazi onaj svijet za koji oni pišu. Ni jedan narod, doista niske kulture i etične zbilje nebi se dozvolilo o-nakve neobuzdane grdnje, koje, kao n. p. Matin ili Corriere della Sera donosi svojim čitaocima. Dokaze o ruskoj kulturi nalazimo u spaljenim gradovima Galicije i istočne Pruske. A kako stoji sa engleskom kulturom, kazuje nam njegova Preuzvišenost nadbiskup londonski, koji je na sve strane svijeta izjavio, da je zapovjednik engleskog ribarskog broda, koji je na otvorenom moru sreo brodomu pomčad srušenog Zeppelina, potpuno ispravno postupao, što je uskratilo spasavanje onih, koji su se nalazili u najvećoj opasnosti života. (Nastavit će se.)

Domaće vijesti.

Podružnica „Crvenog križa i ratne pripomoči u Puli“ pozivlje na dobrotvornu predstavu, koja će se održavati 4. i 6. travnja u kazalisti Ciscutiti u 5 sati poslije podne u korist Crvenog križa i ratne pripomoči. Upravitelj: J. Voska, Igrovdja; C. Bađer, pratilac; na glasoviru: Prof. Illersberg. Raspored: I. dio: Koncerat: 1. Rakoczyeva predigra, od Kelenaa (mornarični orkestar); „Grof Luna“: napjev iz opere „Troubadour“ (Orest Dobrilla); 3. „XI. guslaci koncerat“, od Beriota (I. Tittel); 4. a) Vani u Schönbrunnu* od Benatzkija; b) „Ivonne“ prizor s njemačko-belgijskog bojišta g. 1914, od Theo Kórnera (Heinz Fuxa); 5. „Valčik ratnog kumčeta“ od Eyslera (mornarični orkestar); 6. „Kvarnerska strada“ od prof. Alfreda Martinza (O. Dobrilla). Odmor. II. dio: Različito. 7. Karisik iz opere „Poljska krv“ od Nedbala (mornarični orkestar); 8. Rolph Kaudus (saljivi pjevač) a) „O Maro vesna je dosla!“; b) „Prodavačica“. 9. Vilim Rosenfeld (karakterni kromčar) a) „Kilice mira“; b) Ja toga trpio ne bi“. 10. K. Ullmann: saljivi glazbenik „Kazalini lolo“; 11. Tilly Chers-Rolph Klausdu „Jessas, Jessas, samo pinez“: dvopjev iz pjevanje šale „Za to su djevojke lude“. 12. Zaključna koraćnica. Prirreditelj: M. Smaha. Predsjedništvo.

„Valčik ratnog kumčeta“ može se dobiti u glazbenim trgovinama A. Saitz i F. Cella. Prodaja je u korist ratnog kumskog dara. Kupnjom se ove glazbe doprinosi za ratno kumstvo te se time izvršuje domoljubnu dužnost. Za to će si svako zaslužiti zahvalnost majka i djece, kojima u tim teškim vremenima pripomaže, pak i ratnika, za to što im brige tješi, kao što i zahvalnost svakog prijatelja domovine.

KINO

Crvenog križa

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 2. travnja 1916.

RASPORED:

Najnovije slike iz bojišta.

Nežovječni otac (Drama).

Julij priredjuje svatbu.

Početak u 2:20, 3:30, 4:40, 5:50 poslije podne.

ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 filira.

Hrvatsko društvo „Prosvjeta“, Beč VI., Capistrangasse 12., održavalo je svoju redovitu 21. godišnju glavnu skupštinu, na kojoj je za tekuću godinu 1916. izabralo sljedeći odbor: Predsjednik, g. Stjepan Pavić, potpredsjednik g. tajnik Ivan Miletić, blagajnik g. Ivan Toplak, knjižničar Janko Vagnez, odbornici gg. Dragutin Kemić, Miho Vuković, Franjo Geršak, revizori gg. Josip Bolkovac, Franjo Turčić, Stjepan Stanišak.

Poštanski promet sa Primorjem. Na temelju otpisa c. kr. ministarstva Irgovina od 23. ožujka 1919 br. 7166-P postviuje se težina za privatne omote u prometu s primorskim poštanskim uredima l. j. iz Primorja u Primorje, iz Primorja u druge pokrajine i obratno — od 5 kg. na 10 kg. Oznaka vrijednosti ostane još i dalje ograničena na 100 kruna. U prometu sa Goricom nije dopušteno označiti vrijednost. Za Pulu ostaje u krijeposti promet privatnim ometima bez ograničenja težine, izuzev relaciju iz Pule u Primorje i obratno.

Kraljici Hrvata. Pod ovim naslovom izdao je malu pjesmaricu Dragan Milanović, odbornik za gradnju crkve „Presvete Kraljice Hrvata“ te je 50 po sto čistog prihoda od utrška ove knjižnice namijenio u korist gradnje župne crkve „Pre-svjete kraljice bez grijeha začete“ zagovorni spomen crkve hrvatskih vojnika.

Razne vijesti.

U kojim je godinama žena najljepša? Jedno je da se približuje, da se još uvijek nastavljaju misljenja o pitanju u kojim je godinama žena najljepša i do kojih godina raste njena ljepota, Doista ovo pitanje se okreće oko toga, da se vrhunac ženinog života sve više pomjesta u dočanje godine. U tom smislu se izražava i jedna žena, koja važi kao poznavalac u oblasti njegovanja ljepote, gospođa Desti. Njeno je mišljenje da žena dostigne tek onda najbolje doba, kad čini najbolji utisak kada i sama ima najvećih zadovoljstava od života. Tek tada dostigne vrhunac kad je usla u zrelo doba i stekla životno iskustvo. Do 36. godine po mišljenju gospođe Desti ženska ljepota stalno napreduje — pod pretpostavkom dabogme — da žena sa ovom skupocjenim dobrom postupa pametno i brizljivo. Imedju 35 i 38 godina su njene najbolje godine. Tada je njena tjelesna snaga na vrhuncu, njena radljivost najveća i ona je u stanju, da razvije svoju najveću draž. Uglovi i ivoce, koje je njeno biće možda imalo u mladosti, izostrile su se, i ona poznaje svoju sopstvenu ličnost i u jačinama i slabostima. Ranije su smatrali mladaost za ljepšu i srećnija što je mladja. Ali je ličnost zavisila kod žene tako mnogo samo od spoljašnjosti, dok dočnije njena ličnost i njen karakter imaju mnogo veću važnost. Ako mlada djevojka nema nikakvih drugih osobina i sposobnosti, nego da se dopadne zbog ružičastih usana i zlatne kose, onda će ona vrlo brzo svršiti, dok se zreloj ženi sve više i više okreću vjerni pogledi interesovanja, koje ona zacijelo i zaslužuje. Jedan cijeli niz modernih žena su sjajni primjeri za pojavu, da privlačna snaga žena godinama samo dobiva. Jedan čovjek, koji je toga uvjerenja, da je njegova žena postojke desetogodišnjeg braka stara, nalazi se u velikoj zabludi i zacijelo je, zaostao. Poslije desetogodišnjeg braka, pravilo je, da je žena stupila samo u novu glavu svoga životnog romana, i u pravu usla u ono vrijeme, kada počinje njena snaga i čar njene ličnosti, da dostiže tada svoju najveću moć.

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročadi pod najvišim pokroviteljstvom Njegovog ces. i kralj. APOSTOLSKOG VELIČANSTVA.

RATNO OSIGURANJE!

Oglas i razjašnjenje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad čitave oboruzane sile čuti ovijem potrebu, da upozori sve krugove i slojeve pučanstva na izvanrednu sposobnost i na gospodarstveno značenje ratnog osiguranja, žurno preporučujući, da se takovo osiguranje sklopi.

Ratnim osiguranjem osigurava se život vojnika, skupa s ratnom pogibelju za jednu godinu. Ovo osiguranje života vrijedi dakle u potpunom opsegu i tada ako osiguratelj umre u ratu ili ako umre uslijed rana, zadobivenih u ratu, ili uslijed bolesti, koje su ga spopale u ratu. Pošto ne treba liječničke pregledbe, mogu svojta ili prijatelji kod kuće osigurati vojnika nalazećeg se u ratu.

Godinu dana poslije ratnog osiguranja može se — po želji — ratno osiguranje promijeniti u redovito osiguranje na život; kod toga uročena se isplaćena premija ratnog osiguranja s polovicom u redovite osiguravajuće premije, razdijeljene na cijelu dobu osiguranja života.

Izvanredna sposobnost i veliki gospodarstveni značaj takvog ratnog osiguranja jesu očiti.

Bit će malo njih ostalo kod kuće, kojih osobne i gospodarstvene prilike neće se biti znatno promijenile ili ne će biti ugrožene, ako vojnika zateče smrt na časnom bojišnom polju ili ako umre na posljednjama rana ili bolesti.

Niti država niti djela dobrotvornosti ne mogu u tom slučaju pružiti dostatne pomoći, ako obitelj izgubi iznenada hranitelja, roditelji svoj oslon.

Ovaj teški čas promjene u obiteljskom životu, nove uredbe za opskrbu žene, djece i roditelja mogu se ipak lakše podnijeti, ako je život pokojnika bio osiguran usporedno sa njegovim stališem i gospodarstvenim prilikama. Vrijednost osiguravanja života pojavlja se pak osobito kod ratnog osiguranja, koje se može još u zadnji čas sklopiti. Svotom od više tisuća ili također samo sto kruna, može se lako kojekakvu gospodarstvenu ranu zacijeliti, uzdržati stare sposobnosti zarade ili ostvariti nove, osigurati odgoj djece, omogućiti malu rentu ili poravnati dugove, koji doduše nebi teretili muža u potpunju životnoj snazi, ali koji bi možda teško zadesili zaostale. Poznato je pak, kakvo značenje imade osiguravajuća policia za kredit.

Prijemnim ratnim osiguranjem moći će se dakle, u koliko je moguće, osigurati budućnost zaostalih. Srce ratnika na bojištu olakšati će se, a njegovim dragima kod kuće, koji željno čekaju njegov povratak, oduzeti će se teška skrb.

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad čuti dakle potrebu, pospješivati sklanjanje takvih ratnih osiguranja te izjavljuje, da je — u sporazumu sa c. kr. priv. društvom za osiguranje života Austrijski Phoenix u Beču, koje je jedino među osiguravajućim i u Austriji poslujućim društvima sklapa i ratna osiguranja za časnike i vojnike, nalazećih se već u ratu — spravna primati predloge za sklanjanje takvih ratnih osiguranja. Za osigurane stranke postigle su se osobite pogodnosti, posebice snižene premije.

Osiguranje vrijedi za slučaj smrti u roku od jedne godine, izuzev samoubojstvo.

Osigurana svota isplatit će se potpunoma, ako je osigurani poginuo, ako podlegne posljedicama bolesti ili ozleda u ratu, ako ga nestane ili ako umre naravnim smrću u zarobljenstvu ili poslije svog povratka u tijeku jednogodišnje osigurane dobe. Ovo razširenje osiguranja obuhvaća dakle također sigurnost protiv kakve pogibe ili unesenih kužnih bolesti i u prvim mjesecima iz svršenog rata.

Jednokratna premija za vojnike po zvanju i za one, koji su po zakonu obvezani na vojničku dužnost u tijeku dvanaesgodisnje vojničke dužnosti u pričuvi, iznosi 7% osigurane svote, za pučke ustaše svake dobe i svake kategorije, dakle također i za sve one, koji su tijekom rata na podlozi pregledbe otišli u vojničku službu, samo 4 1/2% osigurane svote.

Supruga pukog ustaše, koji se nalazi u vojsci, platit će ako n. pr. sklopi osiguranje za K 2000 jednokratnu premiju K 90—.

Pomoćna zaklada za udove i sirote priznaje suviše pogodnost onim rodbinama, koji uživaju državnu pripomoć za prehranu, da mogu plaćati premije u obrocima; kao polog ove isplate u obrocima predati će se državna pripomoć za prehranu.

Konačno, ako se osiguranje promjeni u obično osiguranje života, može se lako polovicu premije za ratno osiguranje uračunati u redovite premije za osiguranje života i tada, ako osiguranja života ne sklopi osigurani vojnik, već kakva njegova svota.

Sirenjem ratnog osiguranja i dozvoljenim pogodnostima želimo, koliko je moguće, podupirati samopomoć u ratnoj opskrbi, koja se mora na svaki način pospješivati. Istodobno pak želimo, da bi se upotrijebila ova prilika za kasniju promjenu ovih ratnih osiguranja u redovita osiguranja života, e da se time uzgojno upliva na žiteljstvo i da se pospješi gospodarstveno tako potrebno širenje osiguranja života.

C. kr. austrijska zaklada za udovice i siročad pozivlje dakle žurno sve, koji su zvanj u ratnu službu, i svojle onih vojnika, koji su već u ratu, da se posluže pruženom mogućnošću ovog shodnog osiguranja.

C. kr. austrijska zaklada za udovice i siročad moli dalje sve poslodavce, da se kod ove toli korisne uredbe sjete i skrbi za obitelj svojih namještonika ili radnika, koji su u ratu.

Svako razjašnjenje daje se rado besplatno. Priloženi su opći uvjeti, po kojima se sklapaju osiguranja.

Neka niko ne kasni podložiti osiguranje što prije moguće. Obrazac zato šalje se zajedno s uvjetima za osiguranje kretnom poštom na točan naslov, ako ga se ne dobije kod općinskog ureda dotičnoga mjesta.

Sklopljeno osiguranje vrijedi, kad je premija plaćena, od dana kad je bilo predloženo. Ako bi slučaj bio, da se vojnik medtuo razboli ili da bude ranjen, ipak je osiguran.

Do sada 165.000 osiguranih; 165.000.000 osigurane svote; cck 3 i pol milijuna isplaćenih udovicama i siročadi.

Prijave primaju svi c. kr. porezni i c. kr. poštanski uredi.

Predsjednik:

MAKSO graf WICKENBURG
minister iz. el.

LAFKADIO HEARN. — DR. BAJA.

Iz dnevnika engleskoga učitelja.

(Pogledi u nepoznati Japan.)

„Kada sam bila još sasna mala djevojčica“, reče ona, pozvao je naš Doimyo jednoga stranca kao učitelja za ratnu znanost. Moj otac i mnogi Samurao posli su do luke, da dočekaju dosljaka, a pučanstvo se je postavilo po ulicama u dvoredove, jer to je bio prvi stranac, koji je došao u Izumo, i nitko nije htio, da taj znamenit događaj propusti. Stranac je došao ladjom, jer onda još nije bilo parobroda kod nas. On je bio vrlo velik i koracao je ogromnim koracima. Kada su ga djeca učula, počela su plakati, jer je njegovo lice bilo sasna drukčije od lica u Nilomu. Moj mali braco je uskrinkuo i sakrio svoje lice u majčinu pregaču, nasto mu majka dohaci: „Taj stranac je vrlo dobar čovjek i došao je amo, da služi našemu knezu i radi toga se ne pristoji plakati pred njim“. Ali malis je neprestano plakao i nije se htio nikako umiriti. Ja se nijesam dala zastrašiti, nego sam smiješeci se gledala strancu u oči, kad je kraj mene prolazio. On je nosio dugačko bradu, lice mu je bilo jako dobroćudno, premda mi se činilo vrlo ozbiljnim i neobitnim. Kad se je

k meni približio, popostane i pogladi smiješeci se svojom velikom rukom moju kosa i obraz i rekavši nekoliko riječi, kojih nijesam razmjela, turi mi nešto u ruku. Onda podje dalje. Kada je prošao, pogledala sam predmet, što mi ga je u ruku turio i konstatirala sam, da je bilo lijepo malo staklo, kroz koje sam mogla gledati. Ako postaviš pod staklo jednu mulhu, to ti se ona čini pod njim ogromnom. Onda mi se činilo to staklo prekrasnim i ja ga još i danas posjedujem kao ugodnu uspomenu.“

Ona izvuče iz ladice malešan sitnozor i postavi ga preda me.

Junak toga maloga doživljaja bio je jedan francuski časnik, koga su suspendirali, kad je pao feudalni sistem. Uspomena na njegovu osobu živi još uvijek u Matsue, a stari ljudi poznaju jednu improviziranu pjesmicu rugalicu, koja bi imala biti oponašanje njegovog stranog jezika:

Tojin negoto niva kinkarakun medagasho,
Saiboji ga shimpei shite harishite keisan
Hanryo na Sac-r-r-r-é-na-nom-da-Jiu.

Shida ne će više u školu doći — on sniva u cedrovj sjeni na starom grobištu Tokoji. Kod pogreba držao je Yokogi krasno nadgrobnno slovo duši pokojnoga druga.

Ni Yokogi nije baš najzdraviji i vrlo sam za brinut radi njega — on boluje na afekciji moždijana — posljedica duševnih napora veli liječnik. Ako i ozdravi, morat će se jako čuvati.

Mnogi od nas su puni nađe, jer dječak je vrlo krepak i još veoma mlad.

Staromu Sakane je pukla prošli mjesec jedna žila, ali se je već sasna oporavio. Moguće, da će i s Yokogi bolji postati; Adzukizava nam donasa dnevno vijesti o njegovom prijatelju.

No, o oporavku nema još ni govora. Mora da je neko tajno pero u mehanizmu mladoga života razbijeno. Duh bolesnikov se prubudi samo u kratkim intervalima iza dugih sati besvjestice.

Roditelji i prijatelji iščekivaju s najvećim neustrojenjem to kratko vrijeme svijesti, da mu mogu koju lijepu riječ pripisnuti ili ga upitati: „Zelisi li stogod?“ Jednoč je rekao u kasno doba noći:

„Ja bih rada u školu ići — ili barem školu vidjeti.“

Na to ih spopane strava, jer nježan duh je posve smeten. Oni mu primjete: „Već je prošla ponoć — nema mjesecine, a noć je vrlo hladna.“

„O, ja vidim dosta po svjetlu zvijezda, tako bih rada opet školu vidjeti.“

(Nastavak slijedi.)